

Krizė kišenėse ar galvose?

Ekonominė krizė drebiną pasaulį. Ar ji gresia Lietuvai? Kai kurie analitikai teigia, kad mums skaudžiausiai smogė infliacija, pajutome lėtėjančios ekonomikos padarinius, tačiau gandai ir nežinia dėl galimos krizės kelia ne mažiau pavojų.

Jolanta Tamošaitytė

Nemažai gyventojų, net nepajutę krizės padarinių, stengiasi jau dabar apriboti savo poreikius, veržiasi diržus ir taupo.

Pirmieji pakitusius pirkėjų įpročius pajuto prekybininkai. Jie teigia, kad anksčiau pirkdami maistą ir kitas būtinausias prekes taupydavo tik pensininkai, o dabar tai daro ir jauni, dirbantys žmonės.

Tiek turgaus prekeiviai, tiek didžiųjų prekybos tinklų atstovai pastebėjo, kad žmonės ėmė atidžiau rinktis prekes. Dažniau perkamos tik pirmos būtinybės prekės, o prabangesnių, nors skanių produktų, atsisakoma.

Žinoma, žmonės visada pirks duoną, pieną, kruopas. Tačiau prekybininkai sako, kad vis daugiau perkama turguose, nes ten pigiau ir šių pirkėjų daugėja. Be to, pardavėjai pastebėjo, kad pastaraisiais mėnesiais Lietuvos gyventojai ypač perka makaronus, aliejų, kavą, miltus, o jogurto pirkėjų labai sumažėjo. Turgaus prekeiviai džiaugiasi, kad pirkėjų padaugėjo, ypač gavus atlyginimus, tačiau norintieji pirkti tampa išrankesni, jie ragauja, apžiūrinėja prekes ir atidžiau jas renkasi.

„Norfos mažmenos“ atstovas Darius Ryliskis tikino, kad būsima krizė keičia žmonių pirkimo įpročius. Tiesa, tie, kurie anksčiau mėgo pirkti daug ir brangesnių prekių, taip elgiasi ir dabar, tik šis žmonių sluoksnius sumažėjo. „Maximos LT“ atstovė Renata Saulytė tvirtino, kad yra žmonių, kurie vis dar perka brangesnes, kokybiškesnes prekes, tačiau pirkinį krepšelį gerokai sumažėjo, žmonių pirkimo įpročiai kinta ir tai vyksta itin sparčiai. Jų tyrimas atskleidė, kad

padaugėjo žmonių, besirenkančių kuo pigesnius produktus.

Taupys pramogų sąskaita

Analitikai akcentuoja, kad labiausiai krizę ir infliaciją jaus pensininkai ir biudžetininkai, nes gali būti, kad dėl nesurenkamo biudžeto vėluos pensijos, pašalpos ir biudžetinių atlyginimų. Beje, lėtėjant ekonomikai bus sudaroma mažiau verslo sandėrių, taigi ir versle dirbantiesiems atlyginimai gali vėluoti ar net sumažėti.

Atlikus apklausą paaiškėjo, kad žmonės ketina taupyti pramogų sąskaita. Net 71 proc. lietuvių jau teigė jaučiantys ekonominės situacijos šalyje pablogėjimą. Gyventojai labiausiai baiminasi infliacijos, nes, sumažėjus pajamoms, tektų riboti vartojimą. Net 49 proc. žmonių pirmenybę teiktų vidutinio brangumo kokybiškoms prekėms. Ir net 65 proc. Lietuvos gyventojų mažiau pirtų prabangos prekių. Norėdami kompensuoti padidėjusias gyvenimo išlaidas, 43 proc. rečiau valgytų kavinėse ir restoranuose, 40 proc. – mažiau pramogautų.

Kavinių, kirpyklių ir prabangių drabužių parduotuvių savininkai tikino, kad klientų jau sumažėjo. Prabangiais drabužiais prekiaujančios parduotuvės savininkas, nenorėjęs skelbti savo pavardės, tikino, kad prieš pusmetį būdavo dienų, kai parduotuvės apyvarta siekdavo 50 tūkt. Lt. O dabar būna dienų, kai jie neparoduoda nė vienos prekės. Parduotuvės savininkas svarsto galimybę atleisti keletą darbuotojų. Prekeiviai dėvėtai pirkėjų gausa, pastaruoju metu jų sulaukia dar daugiau.

Skurstančiųjų padaugėtų

Socialinių mokslų daktaras, profesorius Romas Lazutka teigia, kad, jeigu krizė apimtų Lietuvą, padaugėtų žmonių, gyvenančių skurde. „Lietuvoje, palyginti didelis procentas žmonių gyvena prie skurdo ribos. Jeigu padidės nedarbas, infliacija, nemažai šio sluoksnio žmonių skurs. Juolab kad socialinė

„Nedarbas skaudžiai gali smogti ir jaunoms šeimoms. Jeigu vienas sutuoktinių neteks darbo, kitam išlaikyti šeimą bus tikrai sunku, ypač jeigu pečius slegia kreditas už būstą su nuolat didėjančiomis palūkanomis. Beje, ekonominis nuosmukis neigiamai veiks ir šeimos klimatą. Gali padaugėti skyrybų, neprižiūrimų vaikų ir kilti kitų panašių problemų.“

pagalba mūsų šalyje gana menka, nors kai kurie politikai bando įteigti, neva Lietuvoje per daug socialinių garantijų“, – sakė profesorius.

R. Lazutka ypač akcentavo didėjančią nedarbą: „Jeigu nedarbas Lietuvoje didės, tai ir grįžusieji emigrantai čia neras kur savęs realizuoti, nes nedarbo problema tampa aktuali visoje Europoje.“

Profesoriaus nuomone, kita didžiulė bėda – infliacija. „Gali būti, kad kai kurių prekių ir paslaugų kainos šiek tiek nukris ar bent nustos kilti, nes jų niekas nepirks. Tačiau, jeigu nedidės atlyginimai, o kils būsto išlaikymo ir kitos kainos, žmonėms tai bus itin skaudus smūgis. Juolab kad, esant deficitiniam biudžetui, Vyriausybė gali atsisakyti įgyvendinti ilgalaikes atlyginimų kėlimo programas. Taigi algos nekiltų nei mokytojams, nei medikams“, – sakė pašnekovas.

Regis, kol kas lietuviai jaučia tik krizės pradžią, nes socialinėje srityje dirbantieji didesnių permainų nepastebi. Vilniaus miesto socialinės paramos centro direktorė Solveiga Jankauskaitė, kurios vadovaujami dienos centrai dirba su rizikos šeimų vaikais, tvirtino, kad specialistai kol kas nepranešė apie blogėjančią šių šeimų padėtį. „Vis dėlto jeigu krizė pagilėtų, rizikos šeimos greitai pajustų jos padarinius ir įtampa jose padidėtų“, – sutiko direktorė. Kalbinti psichologai irgi tvirtino, kad kol kas pacientų nepadaugėjo, o kaip apsaugoti nuo krizę lydiančios blogos nuotaikos, galimos depresijos, jie negalėjo atsakyti, nes visuotinių receptų nėra, o žmogus elgiasi taip, kaip jaučiasi.

tribūna

Socialinių mokslų daktaras, profesorius Romas LAZUTKA: „Nedarbas skaudžiai gali smogti ir jaunoms šeimoms. Jeigu vienas sutuoktinių neteks darbo, kitam išlaikyti šeimą bus tikrai sunku, ypač jeigu pečius slegia kreditas už būstą su nuolat didėjančiomis palūkanomis. Beje, ekonominis nuosmukis neigiamai veiks ir šeimos klimatą. Gali padaugėti skyrybų, neprižiūrimų vaikų ir kitų panašių problemų.“

Finansų analitikas Rimantas RUDZKIS: „Krizės metu gali visko nutikti, bet labiausiai pakenktų gandai ir panika.“